

כמים תינים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 353

כ"ג תמוז
תשפ"ה

פרשת פנחס

דרך חיים

אותיות משיח שישמח לימות המשיח ויחזור הוי"ו ויהא אליהו שלם."

אומרים חז"ל שהשבתים ביזו את פנחס על מעשיו ואמרו: "ראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה - יהרוג נשיא שבט מישראל" (ב"ב קט:). לכן ייחסו הכתוב "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן", שמיוחס הוא לאהרן ולא רק ליתרו, אבי אמו, שפטם עגלים לעבודה זרה. כותב הכלי יקר שלכאורה היה לפנחס להימנע ממעשיו, שלא יאמרו לו מי התיר לאביך לקחת בת מדין, וכיצד מקנא אתה למדיינית כשאביך פיטם עגלים לעבודה זרה, ואין מקום לקנאתך על בעל פעור שזקנך אהרן עשה את העגל. ואף על פי כן לא הקפיד על כבודו ועל כבודו של זמרי בן סלוא וקינא קנאת ה'.

אך יש לתמוה מה יש להם לישראל לנבור אחרי מעשי אבותיו של פנחס. הלא אהרן לא חטא בחטא העגל, והראייה שקיבל את מעלת הלוי והכהונה במקום בכורי ישראל. וכן מעשיו של פנחס נקיים היו, שכן קיבלו את אישורו של הקב"ה בעצירת המגיפה. למדים אנו מכאן כי בכדי לבחון את מעשי האדם אם טובים הם או לא עלינו לחתור לשורשי המעשים, ורק כך נבין את המעשים לאשורם.

הנה חז"ל (במדבר פיוסקא קלג) לימדונו במדרש על בנות צלפחד: "למשפחות מנשה בן יוסף" - כשם שחיבב יוסף את ארץ ישראל, כך יוצאי חלציו חיבבו את ארץ ישראל. מניין לנו שחיבבו בנות צלפחד את המשך בעמוד הבא

"וידבר ה' אל משה לאמר. פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי. לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום. והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלקיו ויכפר על בני ישראל" (במדבר כה י-יג).

במשמעות אותו 'שלום' נחלקו המפרשים. רש"י כתב כי הכוונה "שתהא לו לברית שלום כאדם המחזיק טובה וחנות למי שעושה עמו טובה אף כאן פירש לו הקב"ה שלומותיו" (שם יב). בעוד לדעת האבן עזרא: "שכרו שתהיה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם ונצח, כי הכהנים הגדולים היו מבני פינחס". הספורנו הסביר בדרך שונה לחלוטין את שכר השלום, כשלום" ממלאך המות, כענין 'עושה שלום במרומו', כי אמנם ההפסד לא יקרה אלא בסבת התנגדות ההפכים. וזה אמנם נתקיים בפינחס שהאריך ימים הרבה מאד מכל שאר אנשי דורו עד שהיה הוא משמש במשכן שילה בזמן פלגש בגבעה, שהיה בלי ספק אחרי מות יהושע ושאר הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע וכל שכן אם היה בזמן יפתח שכתב למלך בני עמון בשבת בני ישראל בחשבון ובבנותיה כו' שלש מאות שנה. וכבר ספרו ז"ל שפינחס לא רצה ללכת אז אל יפתח להתיר נדרו וכל שכן לדברי האומר אליהו זה פינחס והוא עדיין חי וקיים". הטעים בעל הטורים שזו הסיבה שה-ו' של שלום קטועה: "כי פנחס הוא אליהו וכן אליה כתיב חסר וי"ו ויעקוב מלא ו' שנטל ו' מאליהו למשכון עד שיבא עם המשיח ויגאל את בניו וזהו יגל יעקב ישמח ישראל ישמח

כמים תינים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

בשל ריבוי צאנמ, שלא רצו להגיע לכלל גזל. רגישות זו למדו מנשיא שבטם - ראובן. ראובן הלך למצוא דודאים בשדה כדי שלא יפשוט ידו בגזל (סנהדרין צט:), וכמותו נהגו בניו מאות שנים לאחר מכן.

כך גם בהולדת זרח בן יהודה הוזכרה המילה יד ארבע פעמים "כנגד ארבע חרמים שמעל עכן שיצא ממנו, ויש אומרים כנגד ארבעה דברים שלקח" (רש"י בראשית לח ל). שלוש מאות שנה לאחר מכן מעל עכן, והכל מכח אותה הושטת יד של זקנו.

כך מוצאים אנו רבות בדברי חכמינו זכרונם לברכה שזכות מסוימת תתגלגל לבני בניו מכח, ואם להיפך - להיפך חלילה. זהו הטעם שמביא את בני ישראל לחקור אחרי מעשי אבותיו של פנחס. ומכח מעשיו יזכו זרעו אחריו למעלתם המיוחדת. מכאן עלינו להבין כמה שרשרת הדורות נוגעת אלינו, בירושה הרוחנית לה אנו זוכים מהדורות הקודמים לנו, ובהורשתנו במעשינו לדורות הבאים אחרינו.

שבת שלום!

הארץ? ממה שנאמר "תנה לנו אחוזה". אמנם ניתן היה לומר כי בנות צלפחד רק רצו לדאוג לעצמן לאחוזה, וכיצד ניתן ללמוד מפסוק זה את מעלתן שחיבבו את הארץ. הילקוט שמעוני מדייק כי הלימוד הוא ממה שבנות צלפחד באו לפני משה לבקש נחלה בארץ בה בשעה שישראל אמרו "נתנה ראש ונשובה מצרימה". כשתמה עליהן משה, השיבו הן: "עת לעשות לה' הפרו תורתך". שדווקא בשעה שישראל מפירים את התורה היא השעה שעת לה' ולקיים את רצונו לבקש נחלה בארץ. כל כוחן בזה היה מכח השורש שלהם, אבי השבט - יוסף.

נכון הדבר גם להיפוך. כפי שדייק רבנו בחיי (במדבר יג יא) על הפסוק "למטה יוסף למטה מנשה" - "ולמעלה (אצל יהושע) הזכיר למטה אפרים, כי הקדים אפרים למנשה למעלתו. ומה שהזכיר יוסף בכאן עם המרגלים, מפני שאף הוא הוציא דבה שנאמר "ויבא יוסף את דבתם רעה", ולכך הזכירו הכתוב עמהם והזכירו עם מנשה, כי גדי בן סוסי מן המוציאים דבה, אבל שבט אפרים נצול מזה". אמנם אצל יוסף אבי השבט הדבר נעשה בכוונה טהורה לשם שמיים, אך אצל זרעו ייצא הדבר בקלקול.

כן מצאנו בשבט ראובן, שהצטרפו לשבט גד בבקשה לנחול את מזרח הירדן. הטעם של בני גד היה משום שהיה להם שייכות למקום קבורתו של משה שבנחלתם. זה הרמוז "ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד" - שהיה להם 'קניין' ברב, במשה רבנו (החוזה מלובלין). אמנם שבט ראובן גם כן הצטרף מאותו טעם של 'מקנה רב להם' על פי פשוטו של מקרא. פנייתם לנחול את עבר הירדן המזרחי הייתה

כמים תיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

שנתיים-שלוש לאחר שאחד ממקורביו נשא אשה אמר לו ר' אריה: "הרשני לשאלך שאלה, אף אקווה כי לא תקפיד עליי בשל כך. מה בדבר ילדים? הישנה בעיה הקשורה בכך או ברעייתך בקשר ללידה? שמא אוכל לסייע בדבר?". "רעייתי רגישה היא, וחוששת מקשיי ההיריון וחבלי הלידה, אף אינה מוכנה נפשית לכך".

"התרשני לקחת עמה דברים בנידון?", שאל ר' אריה. "הן", השיבו הבעל.

כשביקרוהו בני הזוג שוחח עמהם ר' אריה על הא ועל דא, ולבסוף אמר להם: "הרשוני ללוותכם כברת דרך". הפצירו בו השניים כי יימנע מכך, והוא בשלו, "רוצה אני לשאוף אוויר צח". תוך כדי הליכה גלגל ר' אריה שיחה עם האשה ותוך כדי שיחה סיפר לה כמשיח לפי תומו על נשים הפוקדות אותו ומספרות לו על הקושי שיש להן להיכנס להיריון, וכי היו נכונות לשלם כל הון דעלמא ובלבד שיוכלו להרות וללדת.

"זומה איתך?", שאל ר' אריה. "חוששת אני מקשיי ההריון ומצער הלידה".

"הבה נעשה עסק. אני מבטיחך נאמנה כי לא תדעי קושי בהריוןך, אף חבלי לידה לא יהיו לך ולידתך תהיה בנקל". "הבטוח אתה בכך?". "לא זו בלבד. אלא שאם חלילה תתקשי בהריוןך, עליי תהיינה תלונותייך. בואי אליי ואמרי לי: 'ר' אריה לא עמדת בדיבורך'. ובלבד שתבטיחי לי כי לאחר הלידה אהיה הראשון שתבשרי לו על כך...".

וכך הוה...

(צדיק יסוד עולם עמ' 251)

כמים תימים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

ימים אלו שבין י"ז בתמוז עד ט' באב הינם ימי בין המצרים, על שם הפסוק "כל רודפיה השיגוה בין המצרים". לימים אלו יש דיני אבלות מיוחדים לזכר הימים הקשים שבין פריצת חומות ירושלים לשריפת בית המקדש- בית חיינו.

רחיצה בבריכה ובים- מותר בימים אלו ללכת לרחוץ בבריכה ובים, ומה ששגור בפי העם שהדבר מותר רק למי שהלך קודם לכן- אין לו מקור. אמנם כתבו פוסקים רבים כי ימים אלו ימי סכנה הם, כפי שאנו רואים לצערנו מדי שנה, ולכן יש להימנע ולהיזהר מטוילים ובילוים מסוכנים.

ברכת "שהחיינו"- אין מברכים בימים אלו את ברכת "שהחיינו", משום שלא ניתן להגיד עליהם "שהחיינו... לזמן הזה". אמנם דבר שאם לא יברך עליו יעבור זמנו, כגון אדם שנולדה לו בת- יברך עליו גם בימים אלה. יש שהתירו לברך בשבתות "שהחיינו" ויש שהחמירו. לעניין ברכת "שהחיינו" על פרי חדש- יש שבירכו ויש שאכלוהו בלא ברכת "שהחיינו" וישו ובירכו על אותו מין אחר ט' באב.

חידוש בגדים- היום שאין שמחה מיוחדת בקניית ולבית בגדים חדשים, כך שאין מברכים עליהם "שהחיינו", מותר לקנות ולחדש קודם ראש חודש אב. אמנם בבגדים יקרים ומשמחים יש להימנע מלקנותם או לחדשם. כן יש להימנע מלקנות טלית (אשר נחשבת כבגד) בימים אלו, אלא יקבלה בתורת מתנה עד אחר תשעה באב. קניית דברים- דברים שיש בהם חביבות ויש לברך עליהם בשעת קנייתם "שהחיינו"- אין לקנותם, אמנם יכול להזמין קודם ראש חודש אב באופן שיגיעו אחר ט' באב. דברים שיש בהם צורך בסיסי אין בהם חביבות מיוחדת או שיש בהם צורך (רפואי או טכני) - מותר לקנותם ולהשתמש בהם גם בתוך ימים אלו. כאשר ישנה ירידת מחירים או מכירת חיסול של מוצרים וכדומה- מותר לקנותם בימים אלו על מנת להשתמש בהם אחר ט' באב. דבר של מצוה (כגון תפילין) מותר לקנותו בימים אלו.

טיפוח הבית- הספרדים אסורים בצביעת הבית ושיפוצו בדברים שהם משום פינוק והרחבה רק מאחרי ראש חודש אב. אמנם בני אשכנז אסורים בכך כבר מ"ז בתמוז. אמנם כל האמור הוא כאמור דווקא בדברים של הרחבה, אמנם בדברים של צורך- כגון צביעת רטיבות וכדומה או דברים של מצוה- כשיפוץ בית הכנסת והרחבתו- הדבר מותר. אמנם גם בן אשכנז שהחל את צביעת ביתו קודם י"ז בתמוז יכול לסיימה בתוך ימי בין המצרים קודם ראש חודש אב. נהגו לשנות מעט בשטיפת רצפת הבית החל מראש

כמים תיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

חודש אב על מנת לזכור את האבלות, ולכן מן הראוי למעט בחומר הניקוי בו משתמשים לשטיפת הרצפה. כן יש להימנע מעבודות גינון של פיתוח ונוי בימים אלו.

ניגון וריקוד- אין שומעים בימים אלו ניגונים ולא רוקדים. אמנם עד ראש חודש אב ניתן להקל להביא תקליטן או נגן לסעודת מצוה לשם השמחה. בכלל סעודת מצוה כלולים: ברית מילה, פדיון הבן. ניתן ללמוד וללמד נגינה בימים אלו עד השבוע שחל בו תשעה באב בתנאי שלא רוקדים במקביל ללימוד הנגינה. אמנם אדם אשר יישאר באותה רמת לימוד גם אם לא יחזור בבית על מה שלמד- לא ינגן בביתו אחר השיעור.

תספורת וגילוח- יש בדבר חילוק מנהגים בני אשכנז אינם מסתפרים ומתגלחים בימי בין המצרים, אמנם בני ספרד נוהגים כן רק בשבוע שחל בו. אשה ונערה מותרות בתספורת וגילוח של כל דבר שיש בו משום הסרת גנאי. נער בר-מצוה עד ראש חודש אב מותר להסתפר קודם שיכנס לעול מצוות. ניתן גם לערוך 'חלאקה'-תגלחת לקטן בן שלוש בימים אלו, כשהיו שהחמירו בדבר לדחות את התספורת לאחר תשעה באב. עד שסיים את לימי האבלות מותר בתספורת עד ראש חודש אב. אדם ששפמו מפריע לו באכילתו- מותר לסדרו. מותר לגזוז ציפורניו בימים אלו.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה |

התחתנו לפני שבועיים ובינתיים אנו גרים אצל ההורים. האם מותר לחפש דירות בימים אלה, מה בדבר חיפוש דירה לקנייה ומה הדין במקרה שתימצא דירה במחיר מיוחד?

תשובה |

בספר טעמא דקרא מופיע בשם מרן החזו"א זצ"ל שלא לחפש דירה לשכירות או לקנייה בכל ימי בין המצרים. ונרחיב מעט בדיון זה;

כל הדינים החמורים שהוזכרו בהלכה בנושא בניין, צביעה וכדומה, נאמרו דווקא החל מראש אב ולא בשלושת השבועות (וכתב הביה"ל (ריש סי' תקנא) שאולי ב"ז בתמוז יש להחמיר בזה). אלא שגדולי ישראל אמרו שימים אלו אינם ימים מסוגלים לתחילת דברים חדשים, ולכן במידת האפשר יש להימנע מלחפש דירה להשכרה או לקנייה בימים קודרים אלה. אולם כאמור מדינא אין בזה שום מניעה. מעבר לכך, כל האמור בהלכה לאסור מראש חודש אב הוא רק כאשר הדבר נעשה להרחבה ולפינוק, אולם כשהדבר נעשה מתוך הכרח ונחיצות מותר לעשותו גם בשבוע שחל בו ט' באב, כגון להתעסק אז בבנייה והשכרה וכדומה.

ולכן מי שיכול להמתין עד אחרי תשעה באב- שימתין. אולם מי שחייב לפנות את דירתו ולקנות, לשכור או לבנות בעבור צרכיו הבסיסיים- אין שום מניעה לעשות כן אף לכתחילה ואין לו מה לחשוש, כי הולך בתום יולך בטח, שזה נאמר על מי ששמר את ההלכה והדין.

שאלה |

האם מותר לשכור או להשכיר דירה בימים אלו?

תשובה |

בשו"ת דבר יהושע (ח"ב סי' עג) התיר לקבלן שמתפרנס מעבודות בניית בתים והשכרתם לעשות כן גם בתשעת הימים, משום שזו היא פרנסתו. והאריכו המקו"ח והלבושי מרדכי (ח"א סי' קא) שמעיקר הדין מותר לקנות או לשכור דירה, וכן להיכנס לדירה חדשה הן בשכירות והן בקניה, בתנאי שנצרך לדבר ולא עושה כן לשם הרווחה. רק שאם הדבר אפשרי הדבר צריך לעשות כל מה שאפשר להישמט מהענין, כי הימים האלו אינם מסוגלים.

אם יבוא השואל וישאל: והרי צריך לברך "שהחיינו" על דירה חדשה, ואיך נברך כן בימים האלו. נענה לו, כי כשאדם עובר דירה עם בני ביתו עליו לברך "הטוב והמטיב" ולא "שהחיינו" (ביה"ל סי' רכג). אמנם יש אומרים שצריך לברך גם את ברכת "שהחיינו", אבל בעל כה"ח (שם) האריך שאין בסיס למנהג, ולכן אין כל חשש בדבר.

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שׁוֹיִת

עם הרב חיים אידלס

האם יש מניעה מלצבוע את הבית ולתלות טפטים על הקירות קודם ראש חודש? לספרדים אין מניעה כלל, שמרן השו"ע (תקנא) פסק את מאמר חז"ל שרק משבוע שחל בו תשעה באב אסור. אך לאשכנזים הדבר אסור, כפי שפוסק האליה רבה בשם המהרי"ל, אלא אם כן הצביעה החלה לפני י"ז בתמוז שאז נתיר להמשיכה עד השבוע שחל בו ט' באב (אגרו"מ או"ח ח"ג סי' פב). והדברים אמורים לגבי צביעה שנעשית לשם יופי ונוי, אך צביעה הכרחית, כגון שיש קילוף ורטיבות, מותרת אפילו אחר ראש חודש וכן בשבוע שחל בו תשעה באב.

שאלה |

תשובה |